

UJEDNAČAVANJE SUDSKE PRAKSE - PASIVNA LEGITIMACIJA I TERET DOKAZIVANJA U SPORU RADI OSTVARIVANJA PRAVA ZAPOSLENIH KOD PROMENE POSLODAVCA (ČL. 147. ZAKONA O RADU, ČL. 201. I 231. ZPP, ČL. 452. ZOO I ČL. 505. ZAKONA O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA)

Vrhovni kasacioni sud doneo je 28. decembra 2016. godine presudu broj Rev2 1112/2016. Ovom presudom odlučeno je u sporu pokrenutom po tužbi zaposlenog protiv „starog“ poslodavca, kod kojeg je došlo do subjektivnog preinačenja tužbe, te je tuženi postao „novi“ poslodavac - od strane Vlade Republike Srbije novoosnovano akcionarsko društvo. Dakle, radi se promeni poslodavca u smislu člana 147. **Zakona o radu**, koja se dogodila u toku parničnog postupka protiv „starog“ poslodavca.

Vrhovni kasacioni sud usvojio je zahtev novog tuženog, odnosno novog poslodavca da se revizija smatra **izuzetno dozvoljenom zbog potrebe ujednačavanja sudske prakse, odnosno zbog različitih odluka apelacionih sudova u Srbiji.**

Ovde nećemo ulaziti komentar same odluke Vrhovnog kasacionog suda, odnosno u pravilnost stavova zauzetih u njoj, već ćemo samo izložiti navedeni stavove, s obzirom na važnost odluke u odnosu na postupanje sudova, odnosno ujednačavanje postupanja, i lica koji se nalaze u sličnoj situaciji.

Pre nego što izložimo stavove VKS navešćemo relevantne odredbe.

I. Relevantne odredbe

I.1. Zakon o radu

Članom 147. **Zakona o radu** propisano je da je u slučaju statusne promene, odnosno promene poslodavca, u skladu sa zakonom, poslodavac sledbenik preuzima od poslodavca prethodnika opšti akt i sve ugovore o radu koji važe na dan promene poslodavca.

I.2. Zakon o parničnom postupku

Kada je u pitanju subjektivno preinačenje tužbe, član 201. **Zakona o parničnom postupku** („Sl. glasnik RS“, broj 72/2011, 49/2013-OUS, 74/2013-OUS i 55/2014) propisuje:

„Tužilac može sve do zaključenja glavne rasprave da svoju tužbu preinači i tako što će umesto prvobitno tuženog da tuži drugo lice.

Za preinačenje tužbe u smislu stava 1. ovog člana potreban je pristanak lica koje treba da stupa u parnicu na mesto tuženog, a ako se tuženi već upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, potreban je i pristanak tuženog.

Ako se tuženi upustio u raspravljanje o glavnoj stvari umesto tužioca može da stupa u parnicu novi tužilac samo ako na to pristane tuženi.

Lice koje stupa u parnicu na mesto stranke mora da primi parnicu u onom stanju u kakvom se ona nalazi u trenutku kad u nju stupa.”

Član 231. koji uređuje pravila u vezi sa teretom dokazivanja glasi:

„Ako sud na osnovu izvedenih dokaza (član 8) ne može sa sigurnošću da utvrdi neku činjenicu, o postojanju činjenice primeniće pravila o teretu dokazivanja.

Stranka koja tvrdi da ima neko pravo, snosi teret dokazivanja činjenice koja je bitna za nastanak ili ostvarivanje prava, ako zakonom nije drugačije propisano.

Stranka koja osporava postojanje nekog prava, snosi teret dokazivanja činjenice koja je sprečila nastanak ili ostvarivanje prava ili usled koje je pravo prestalo da postoji, ako zakonom nije drugačije propisano.”

Članom 404. istog zakona propisano je da je revizija je izuzetno dozvoljena zbog pogrešne primene materijalnog prava i protiv drugostepene presude koja ne bi mogla da se pobija revizijom, ako je po oceni Vrhovnog kasacionog suda potrebno da se razmotre pravna pitanja od opšteg interesa ili pravna pitanja u interesu ravnopravnosti građana, radi ujednačavanja sudske prakse, kao i ako je potrebno novo tumačenje prava (posebna revizija).

I.3. Zakon o privrednim društvima

Zakon o privrednim društvima („Sl. glasnik RS”, br. 36/2011, 99/2011, 83/2014-dr.zakon i 5/2015) u članu 505. propisuje pravila u vezi sa pravnim posledicama statusne promene.

Za ovaj tekst relevantna je odredba stava 1. tačka 2) ovog člana po kojoj pravne posledice statusne promene nastupaju danom registracije statusne promene u skladu sa zakonom o registraciji, te **društvo sticalac postaje solidarno odgovorno sa društvom prenosiocem** za njegove obaveze koje nisu prenete na društvo sticaoca, ali samo do iznosa razlike vrednosti imovine društva prenosioca koja mu je preneti i obaveza društva prenosioca koje je preuzeo, osim ako je sa određenim poveriocem drugačije ugovoreno.

I.4. Zakon o obligacionim odnosima

Član 452. **Zakona o obligacionim odnosima** propisuje pristupanje dugu u slučaju primanja neke imovinske celine i glasi:

„(1) Lice na koje pređe na osnovu ugovora neka imovinska celina fizičkog ili pravnog lica, ili jedan deo te celine, odgovara za dugove koji se odnose na tu celinu, odnosno na njen deo, pored dotadašnjeg imaoca i solidarno s njim, ali samo do vrednosti njene aktive.

(2) Nema pravnog dejstva prema poveriocima odredba ugovora kojom bi se isključivala ili ograničavala odgovornost utvrđena u prethodnom stavu.“

II. Odluka prvostepenog suda

Tužilac je podneo tužbu protiv tuženog "VV", 6. marta 2015. godine tražeći naknadu za smenski rad za period od 8. decembra 2011. do 27. jula 2014. godine.

U toku ovog postupka Vlada Republike Srbije, dana 2. juna 2015. godine donela je odluku o osnivanju Akcionarskog društva za ... Novoosnovano Akcionarsko društvo "AA" istog dana usvojila je Statut Akcionarskog društva.

Ni odluka o osnivanju Akcionarskog društva ni Statut ne sadrže pravila o obavezama novoosnovanog Akcionarskog društva.

Podneskom od 27. oktobra 2015. godine tužilac je kao tuženog označio "AA", ostajući u svemu pri navodima iz tužbe. Subjektivnom preinačenju tuženi se nije protivio (član 201. ZPP) ističući u podnesku od 18.11.2015. godine da **deobni bilans ne postoji**, a u reviziji je istakao da novoosnovano društvo nije preuzelo prava i obaveze ranijeg matičnog i javnog preduzeća.

Po obavljenom veštačenju prvostepeni sud je raspravu zaključio i tužbeni zahtev usvojio.

III. Odluka Apelacionog suda

Pravnosnažnom presudom Apelacionog suda u Nišu Gž1 626/16 od 10.03.2016. godine odbijena je kao neosnovana žalba tuženog i potvrđena presuda Osnovnog suda u Zaječaru, P1 173/15 od 18.12.2015. godine, u stavu prvom i trećem izreke, kojim je tuženi obavezan da tužiocu na ime razlike u zaradi sa uvećanjem na ime smenskog rada za period od 08.12.2011. do 29.07.2014. godine ukupno isplati 145.060,00 dinara sa

zakonskom zateznom kamatom na mesečne iznose bliže označene u izreci i naknadi mu troškove postupka od 74.402,40 dinara.

Potvrđujući prvostepenu presudu žalbeni sud smatra, između ostalog, da je novoosnovano društvo (novi tuženi) pasivno legitimisan u ovoj parnici na osnovu člana 147. *Zakona o radu* jer je od matičnog poslodavca preuzeo opšti akt i sve ugovore o radu.

IV. Presuda Vrhovnog kasacionog suda

Protiv pravnosnažne drugostepene presude, tuženi je izjavio reviziju iz čije sadržine proizlazi da je izjavljena zbog pogrešne primene materijalnog prava. Predložio je da se revizija smatra izuzetno dozvoljenom zbog potrebe ujednačavanja sudske prakse (član 404. ZPP).

Predlog tuženog je osnovan radi potrebe ujednačavanja sudske prakse (različite odluke apelacionih sudova u Srbiji).

Vrhovni kasacioni sud navodi da je na utvrđeno činjenično stanje, pravilno primenjeno materijalno pravo kada je tužbeni zahtev usvojen i kada je novi tuženi obavezan da tužiocu na ime naknade za smenski rad u spornom periodu isplati sume bliže označene u izreci. U pogledu prava tužioca i kvalifikacije rada nižestepeni sudovi su primenili zaključak Građanskog odeljenja Vrhovnog kasacionog suda od 23. septembra 2014. godine, koji se odnosi na prava zaposlenih na uvećanu zaradu po osnovu smenskog rada, po kome se rad u turnusima upodobljava smenskom radu. Tuženi u izjavljenoj reviziji i ne osporava pravo tužioca na uvećanu zaradu za rad u smenama, ali se osporava **pasivna legitimacija novotuzenog, odnosno novoosnovanog društva** koje osnovano u toku postupka, te je tužba pretrpela subjektivno preinačenje, čemu se novoosnovano društvo, kao novi tuženi nije protivilo.

IV.1. Pasivna legitimacija

U podnetoj reviziji tuženi smatra da je eventualna novčana obaveza nastala iz pravnog odnosa tužioca i prvobitno tuženog "VV" pre statusne promene, pa je sud bio dužan da meritorno odluči u sporu između učesnika materijalno pravnog odnosa tužioca i "VV" koje **i dalje postoji kao aktivno privredno društvo**. Osim toga, revident smatra da tužilac nije pružio dokaz na okolnost da je nakon statusne promene na drugotuzenog prešla obaveza da tužiocu naknadi potraživanje nastalo do dana raspoređivanja u novonastalo društvo.

Prema Vrhovnom kasacionom sudu, osim tvrdnje da deobni bilans između novonastalih preduzeća i matičnog preduzeća nije donet tuženi nije uopšte pružio bilo kakav dokaz o "aktivni novonastalih preduzeća i razlikama vrednosti" iz člana 452. stav 1. ZOO i člana 505. stav 1. tačka 2. *Zakona o*

privrednim društvima, iako se svi eventualni dokazi nalaze kod njega a ne kod tužioca.

Po stanovištu Vrhovnog kasacionog suda tuženi je pasivno legitimisan u ovoj parnici (osim po članu 147. Zakona o radu) po još dva osnova i to:

a) po članu 452. stav 1. ZOO po kome "lice na koje pređe neka imovinska celina fizičkog ili pravnog lica ili jedan njen deo, odgovara za dugove koji se odnose na tu celinu, odnosno njen deo, pored dosadašnjeg imaoca i solidarno s njim, ali samo do vrednosti njene aktive", i

b) po članu 505. stav 1. tačka 2. *Zakona o privrednim društvima* ("Sl. glasnik RS" 36/2011, 99/2011, 83/2014 i 5/2015) po kome "društvo sticalac postaje solidarno odgovorno sa društvom prenosioca za njegove obaveze koje nisu prenete na društvo sticaoca, ali samo do iznosa razlike vrednosti imovine društva prenosioca koja mu je preneti i obaveza društva prenosioca koje je preuzeo, osim ako je sa određenim poveriocem drukčije ugovoreno".

Imajući u vidu izloženo, Vrhovni kasacioni sud ističe da su neosnovani revizijski navodi u kojima se ističe da preuzimanje ugovora o radu predstavlja obavezu poslodavca "za budućnost" (od momenta zasnivanja radnog odnosa zaposlenih sa novoosnovanim preduzećem) jer **zaključeni i preuzeti ugovor u slučaju statusnih promena podrazumeva ispunjenje obaveza po ranijem ugovoru, osim ako u aktima o statusnim promenama nije drukčije odlučeno** (poslodavac nije dokazao da je odlučeno drukčije).

IV.2. Teret dokazivanja

Kada je u pitanju teret dokazivanja, propisan članom 231. ZPP, Vrhovni kasacioni sud navodi:

„...teret dokazivanja ispunjenja obaveze ili činjenica koje utiču na prestanak obaveze leži na tuženom (dužniku), a ne na poveriocu (tužiocu). Stranka treba da dokaže one činjenice koje po materijalnom pravu imaju za posledicu dobijanje spora, pa rizik nedokazanosti snosi stranka na kojoj je ležao teret dokazivanja. Iz člana 231. stav 3. ZPP proizlazi da je **poverilac u obavezi da dokaže svoje svojstvo poverioca** (da se nalazio u radnom odnosu i da je radio u smenama – nastanak prava), a **na tuženom leži obaveza dokazivanja činjenica koja sprečava ostvarivanje prava ili usled koje je pravo prestalo** (da nije dužnik i da je njegova obaveza statusnom promenom prestala). Osim toga, u primeni člana 147. Zakona o radu poslodavac je u obavezi da dokazuje preuzimanje opšteg akta i ugovora o radu.“

Umesto zaključka

U ovoj presudi zauzeto je nekoliko važnih stavova kada je u pitanju promena poslodavca, a naročito kada je do takve promene došlo u toku spora sa prethodnim poslodavcem, pri čemu zasigurno postoji i veći broj lica, odnosno zaposlenih koji se nalaze u sličnoj situaciji, jer iako je presuda Vrhovnog kasacionog suda anonimizirana može se pretpostaviti ko su „stari“ i „novi“ poslodavac.

Izvor: „Ujednačavanje sudske prakse - pasivna legitimacija i teret dokazivanja u sporu radi ostvarivanja prava zaposlenih kod promene poslodavca“, Nikola Aleksić, časopis „Advokatska kancelarija“, broj 32, Profi Sistem Com, april 2017.